

**Особливості секційної роботи з фехтування зі студентами
закладів вищої освіти**

Кривенцова І.В.¹, Одокієнко І.І.¹, Кривенцова О.В.²

¹Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

²Харківський національний університет радіоелектроніки

Анотація. В роботі розкрито основні напрямки та особливості методики викладання фехтування студентам вищих навчальних закладів. Викладено пріоритетні форми, методи та засоби спортивного й інших видів фехтування.
Ключові слова: фехтування; студенти; фізичне виховання; секційна робота.

Вступ. Навчальна дисципліна «Фізичне виховання» у вищій школі має на меті поступове формування фізичної культури особистості майбутнього фахівця, яка є соціально детермінованою частиною загальної культури людини. Вона характеризується певним рівнем спеціальної освіченості, фізичним вдосконаленням, мотиваційно-ціннісними та соціально-духовними орієнтирами, здатністю до самовдосконалення (Кривенцова, 2009; Кривенцова, Клименченко, & Одокієнко, 2011; Турецкий, & Череповецкий, 1986).

Реформування освітянської галузі призвело до необхідності термінового пошуку адекватних форм, засобів та методів викладання фізичного виховання, залучення студентської молоді до рухової активності. Саме цими питаннями постійно займаються науковці: Архипов О.А., Філатова, З. І., Євтушок, М. В. (2019), Бойченко, Н. В., Алексеева, И. А., Алексенко, Я. В. 2013, Носко М.О., Воеділова О.М., Гаркуша С.В. (2018), Kriventsova I., Iermakov S., Bartik P., Nosko M., Synarski W. (2017) і багато інших.

Фехтування – олімпійський вид спорту, який завжди є студентським і входить до програми усіх Універсіад, має значні можливості щодо розвитку фізичних якостей, формування морально-ціннісних орієнтирів (Кривенцова, 2009; Кривенцова, 2007; Лопатенко, 2010; Петрюк, Кривенцова, & Клокова, 2016).

Робота виконана згідно з планом НДР кафедри одноборств, фехтування і силових видів спорту ХНПУ імені Г.С. Сковороди (номер державної реєстрації 0114U003929).

Мета роботи – дослідити можливості фехтувального спорту щодо фізкультурно-оздоровчої роботи зі студентською молоддю.

Результати дослідження. Фехтування у закладах вищої освіти має прадавні традиції, які підкреслюють шляхетність взаємовідносин. З перших років створення Харківського університету, В.Н. Каразін започаткував викладання фехтування студентам, як засіб фізичної та моральної підготовки, в обсязі не менше 4-х годин на тиждень. Сучасна школа Харківського фехтування веде свою славу історію від перших викладачів саме цього навчального закладу. На базі Харківського політехнічного інституту, у 1970-80х-

роках працювали професор В.М. Лабскір та доцент С.Т. Омельченко, які впроваджували фехтування як засіб фізичного виховання студентів (Омельченко; 1985). Саме ці роки, від 1970-тих до початку 1990-тих, були наймасовішими для студентського фехтування. Змагалися майже усі вищі навчальні заклади міста Харкова. Перевага була у фехтувальників державного університету, інститутів: фізичної культури, педагогічного, політехнічного, радіоелектроніки, інженерно-будівельного.

Фехтування, серед усіх видів одноборств займає останнє місце за травматизмом (3,2 %). Контакт суперників опосередкований через холодну зброю, вимоги до якої постійно перевіряються. Фехтувальна екіпіровка зазнала значних змін, щодо техніки безпеки. Для занять фехтуванням не важливий вік (бажано не раніше 8-9 років), ріст, вага. Фехтування вчить об'єктивно оцінювати ситуацію, розуміти противника, приймати вірні, виважені рішення у дуже стислий час.

В ХНПУ імені Г.С. Сковороди з 1995 року майже всі провідні фехтувальники області та України вступають на навчання до різних факультетів, а фехтування викладається як засіб фізичного виховання на 4-х гуманітарних факультетах. Для забезпечення цього процесу створено кафедру, де працюють досвідчені викладачі. Саме це сприяє підвищенню масовості й якості фехтувальної підготовки тих хто займається. Таким чином, ХНПУ виступає на студентських змаганнях двома командами (24+24 особи) і займає перше й ще одне з призових місць в області. Розроблена програма навчального курсу постійно вдосконалюється, вносяться корективи щодо обсягу та якості її наповнення. Програма створена на базі навчальної програми з фізичного виховання для студентів та програми з фехтування для ДЮСШ. Враховано вік, у якому студенти починають знайомитися з даним видом спорту, а також термін навчання у ЗВО, необхідність засвоєння спеціальних знань, вмінь та навичок фізкультурно-спортивної та оздоровчої роботи. Фехтування розглядається як спортивне (на рапірах, шпагах, шаблях), прикладне (види одноборств з холодною зброєю), рекреаційне (фехтувальна гімнастика).

Найважливішим фактором залучення студентів до занять в секції фехтування є вплив на мотиваційну сферу. Згідно з анкетуванням, яке проводиться щорічно, з числа опитуваних, пріоритетами задля вибору секції є: нові емоції, враження та навички – 94 %; розвиток фізичних здібностей і покращення загального стану – 32 %; можливість займатися фізичними вправами безкоштовно – 87 %; можливість брати участь у змаганнях та виконувати спортивні розряди – 6 %; бонуси та бали до студентського рейтингу – 72 %. Студенти обирали від одного до декількох видів стимулів.

Програма занять складається з теоретичної, фізичної (загальної та спеціальної), техніко-тактичної, психологічної та морально-вольової підготовки. Специфікою секційної роботи у вищій школі є плинність студентського контингенту. Постійно відбувається рух тих хто відвідує заняття, одні приходять, інші уходять, наступні починають займатися у будь-який час і

не тільки з вересня. Студенти потребують урізноманітнення занять та чіткого розуміння виконання вправ і дій. Неможливо проводити постійно одне й те саме тренування. Викладачеві потрібно постійно вдосконалюватися. Викладачі кафедри розробили нову додаткову програму для занять фехтуванням, яку назвали фехтмікст. Під керівництвом викладача студент має можливість реалізувати власну задачу самовдосконалення (розвиток фізичних якостей та рухових здібностей, покращення зовнішнього вигляду, вирішення психологічних завдань, набуття педагогічних навичок тощо).

Висновки. Аналіз спеціальної літератури та нормативної бази документообігу закладів вищої освіти підтверджують наші спостереження щодо необхідності вирішення проблеми змін у змістовному наповненні та якості викладання «Фізичного виховання» у вищій школі України.

Фехтування має значні можливості та переваги щодо вивчення його саме у студентському віці. Заняття в секції фехтування дають змогу студентам вдосконалювати власні фізичні та функціональні якості, сприяють формуванню соціальних комунікацій, формують морально-вольові якості та ціннісні орієнтири.

Перспективами подальших досліджень є пошук адекватних шляхів для залучення студентів до занять в секціях, підбору нових методик формування фізичних та морально-вольових якостей засобами одноборств.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Архипов, О. А., Філатова, З. І., & Євтушок, М. В. (2019). Підвищення рухової активності студентів ЗВО педагогічного профілю засобами плавання. *Вісник НУЧК. Серія: Педагогічні науки*, № 3 (159), 3-9.
- Бойченко, Н. В., Алексеева, І. А., & Алексенко, Я. В. (2013). Применение информационных технологий в спорте и восточных единоборствах. *Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях*, 56-58.
- Кривенцова, І. В. (2009). Роль фехтования в формировании профессиональной компетентности будущих педагогов в области физической культуры. *Физическое воспитание студентов*, №2, 48-50.
- Кривенцова, І. В. (2007). Програма навчального курсу «Фехтування». *ТМФВ*, 1(27), 19-33.
- Кривенцова, І. В. (2009). Можливості фехтування у фізичному вихованні студентів педагогічних університетів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, №12, 106-109.
- Кривенцова, І. В., Клименченко, В. Г., & Одокієнко, І. І. (2011). Особливості методики викладання фехтування студентам педагогічного ВНЗ. *Teoriâ Ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ*, №11, 14-18.
- Лопатенко, Г. О. (2010). Вдосконалення швидкісних можливостей спортсменів, які спеціалізуються у фехтуванні з урахуванням динаміки вікового розвитку. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*, № 3, 75-80.

- Носко, М. О., Воєділова, О. М., Гаркуша, С. В., & Носко, Ю. М. (2018). Рухова активність і заняття фізичними вправами як необхідна умова здоров'язбереження. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 151 (2), 44-51.
- Омельченко, С. Т. (1985). *Методика професійно-прикладного фізического виховання студентів технічних вузів засобами фехтування*. (Автореферат дис. канд. пед. наук). Москва, Росія.
- Петрюк, О. В., Кривенцова, І. В., & Клокова, С. Ю. (2016). Систематизація техніко-тактичних дій студентів-фехтовальщиків. *Здоров'є, спорт, реабілітація*, 1, 49-50.
- Турецкий, Б. Г., & Череповецкий, Е. Н. (1986). Влияние занятий фехтованием на формирование черт личности спортсмена. *Фехтование*, Москва, Физкультура и спорт, 50-53.
- Kriventsova, I., Iermakov, S., Bartik, P., Nosko, M., & Cynarski, W. J. (2017). Optimization of student-fencers' tactical training. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 17, №3, 21-30.

Відомості про авторів:

Кривенцова Ірина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри одноборств, фехтування і силових видів спорту
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
<https://orcid.org/0000-0001-6931-3978>

E-mail: Kriventsova.ira@ukr.net

Одокієнко Ірина Іванівна – заслужений працівник фізичної культури і спорту України, заслужений тренер України з фехтування, старший викладач кафедри одноборств, фехтування і силових видів спорту
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

E-mail: odokienko_ii@ukr.net

Кривенцова Олена Володимирівна – старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту

Харківський національний університет радіоелектроніки

<https://orcid.org/0000-0002-9831-0925>

E-mail: elenakriventsova26@gmail.com

Надійшла до редакції 07.01.2020р.